

14. dajati učiteljem spričevala zastran njih prizadevnosti;
15. naravnati, da se ustanovijo krajni šolski sveti, njih djavnost pospeševati in nad njo čuvati;
16. napravljati izvanredne šolske nadzore;
17. po zaslišanji krajnega šolskega sveta postavljati pri ljudskih šolah krajnim razmeram primeren čas za postavne praznike (počitnice) v ljudskih šolah;
18. dajati naznanila, menenja, nasvete in občasna (perijodična) sporočila višjim šolskim oblastnijam.

§. 18. Na podlagi rešenega proračuna naznani okrajni šolski svet za dopolnitev pomanjkanja potrebne stroške dotičnim občinskim predstojnikom (županom), kolikor jih njim pripada, in zaukaže, da jih o pravem času prinesejo in poravnajo, in jih v četrletnih obrokih naprej plačujejo krajnemu šolskemu svetu.

§. 19. V §§. 17, št. 8 in 9, in 18 te postave, kakor tudi v §. 33 alineja 3 postave od 29. aprila 1873, dež. zak. št. 21, zaznamovana opravila, zadevajoča ljudske šole v glavnem mestu ljubljanskem, tudi za naprej ostanejo v področji občinskega zastopa glavnega mesta in se opravljajo kakor druge občinske zadeve po taistem in po mestnih eksekutivnih organih.

§. 20. Deželni šolski svet obstoji:

1. iz deželnega načelnika, ali namestnika od njega imenovanega kot predsednika;
2. iz dveh poslancev deželnega odbora;
3. iz enega poročevalca (referenta) za upravne in gospodarstvene šolske zadeve;
4. iz deželnih šolskih nadzornikov;
5. iz dveh katoliških duhovnikov;
6. iz dveh udov učiteljskega stanú;
7. iz enega poslanca občinskega zastopa ljubljanskega.

§. 21. Imenujejo se v §. 20 te postave pod št. 3, 4, 5 in 6 omenjeni udje deželnega šolskega sveta od cesarja po nasvetu ministra za bogočastje in uk, kateri se ima pred nasvetom gledé obeh katoliških duhovnikov obrniti do knezo-škofijstva in zastran imenovanja upravnega poročevalca dogovoriti se z ministrom notranjih zadev. Služba v §. 20 pod št. 5, 6 in 7 omenjenih udov deželnega šolskega sveta traja šest let; čas službe obeh poslancev deželnega odbora se ravna po času mandata deželnega odbora.

Udje učiteljskega stanú dobivajo opravilsko plačo iz državnega premoženja. (Konec prih.)

France Jeriša Detomil.

XVI.

Vid Belšacarja.

Na troni svojem kralj sedi
V satrapov tam množini,
Na tisuče svetiln blišči
Pri krasni godovini.

I zlatih čas nebrojno je,
Ki božja blé orodnina —
V Jehova posodah žaré
Nebožnih ajdov vina.

V dvorani isti, isto pot
Zazró se roke persti,
K' na steni pišejo nasprot
Ko u peščeni versti:
Podoba možke roke je,
I roka sama, živa
Premiče o pismenkah se,
Ki je ko s pal'co vriva.

Vladar zagleda, i vzderhti,
Končati radost reče;
V obličje celo zabledi,
I glas mu zatrepeče.
„Skličite znanstva mi možé,
Vse naj modrejše glave,
Da pis nam strašni razjasné,
Ki moti nam zabave!“

Chaldejski vedeži slové,
Al tu jim luč ugasne;
Neznane čerke še stojé
Nerazložene, užasne.

I Babilonski starci ved
Globoko scer imajo,
Al tu zakrit jim ves je sled,
Vidé — al več ne znajo.

Vjetnik v deželi isti le,
Tujinec, dobe mlade,
Začuje kralja poveljé,
Resnico čerk razznade.
Bliščé svetilne, obsevajo
Prorokbo na stenini;
On čita v noči isti jo —
I jutro jo uistini.

„Gotov je grob Belšacarja,
Proč z njega kraljevino,
Ga tehtala je tehtnica,
Ga našla revno glino.
Kraljeva odev mu i smertna je,
Nebo — skalina mu je;
Medjani pred dvermi stojé,
Perzaneц prestoluje!“

XXIII.

I z J o b a.

Duh je minul me: vidil pred očmi
Razkrit obraz sim nevmerjočnosti —
Na vse je spustil sen se, razun mne —
Tu stal brez lica — al božanski je:
Mesó ob kostéh si učutil sim derhteti,
I vlas ko vlažni vstajal, čul doneti:

„Je človek mar čisteji od Boga,
Ki Serafe celó za motne ima?
O! gline ve, ki v prahi bivata,
Molj vas prežije, i pravičneje ste?
O stvarce dne, kih žit pred nočjo ugasne,
Slepé za širno luč Modrosti jasne!“

L. 1853 je priobčena v Novicah že znana „Lipova harfa“, pa l. 72 Žandarska („Čuj žvižgajo krogle, iz gošče hrušé — Motivci mirú, tolovajska druhal — ... Kdo užuga jih mar? — Hrabri, smeli, blagi, jaki — žandar i. t. d.“), in k njej opominja prevoditelj Jeriša: „Ta pesem, ktero je v nemškem jeziku slavni pesnik dr. Hirsch zložil, je v c. kr. državni tiskarni na Dunaju neizrekljivo lepo natisnjena, v glasbo djana, na vse žandarske polke razposlana in v več jezikov že prestavljena. Mislim toraj slovenskim žandarjem vstreči, ako jim jo s tim tudi v njih domačem jeziku podam. Tudi naš g. J. Fleischman je ti slovenski pesmi napév zložil“. — L. 1854 je prinesel dr. Bleiweisov slovenski Koledarčik: „Poslednje pismo rajnega vladika Černogorskega Petra Petroviča Njogoša I.“, prevodil Jeriša; Janežičev Glasnik slovenskega slovstva pa njegovo povest: „Slepa Marica“. — L. 1855 so nekaj

pred smertjo, nekaj pa že po smerti njegovi prišli na svetlobo spiski: „Boji kónj z volkovi po ukrajinskih stepah na Rusovskem“ (l. 14. 15); „Razgovornost rusovska“ a) Berači, b) Slaninar, c) Jamščik (voznik), d) Prodajavec ledene sladčice o veliki noči (l. 21—23). S tem se nekako vjema, kar je priobčil Glasnik še le l. 1860: „Ruski malarji na kmetih“ (VI., 4). V Novicah l. 1855 pa je še čitati: „Gora Tabor“ (l. 96. 97) in „Hafedove sanje ali narobe svet“ (l. 100. 101), po angleškem spisal Jeriša. — L. 1856 so prinesle Novice (str. 414) zadnjo spomenico, ktero je po Herderju poslovenil rajni Jeriša, namreč:

Rojstvo Gospodovo.

Če ljudi sovražnik, pravijo
Če osvajavec se na svet rodi,
Živelj sleheren žaluje; oblak
Kerv deži; nebo se začernuje;
Zemlja poka; grozno plamožarje
Iz propada vre; v pozračji
Tulijo viharji, v njih duhovi:
„Oj, gorje ljudém! na tugo, žalost,
Tisočem je rojen na gorjé!“ —

Ko je v temni noči luč narodov
Vzhajala, svet ležal je v tihoti.
Zvezde so svitlej sijale; blažno
Je vziskrela nova zvezda, in k pobožnim
Modrim govorila: „Spolnjena
Vekov dolga želja je in nada —
Ker tolažba ljudstvom je rojena!“
In v pozračji angelci so peli:
„Slava, slava Bogu na višavah!
Mir na zemlji! Vsem ljudém veselje!“

In pristopil angel je k pastircem:
„Radujte se! ljudstvu rojen je!“

„Mileni deček!
Tù se nahajam?
Tukaj v plenicaх,
V štalici tù?“

Ljubljenec sicer
Rad se rad bliža
Svómu ljubljencu,
Rad on deli ž njim
Skerb in zasmeh.

In čim bolj skrit je,
Čim manj priznava se,
Tim zadovoljniji
Nosi nja križ.

Ali, moj deček,
Vedi, ti nosiš,
Jagnje ti Božje,

Grehe sveta,
Davnih stoletij
Butaro strašno,
Blazen in zmoto,
Zlobo in blod.

Mileni deček,
Lepši od one
Zvezde svitle!
Ternje, nehvala,
Biči, sramota,
Čert in preganja
Čakajo te.

Oj ti smehljaš se!
Hočeš li reči:
„Ljubav zameta
Častno hvaló,
Ljubav vzmaguje
Boli in smert?“

„Nuj taj, in sverši,
Kar si začel!
Sezi v strupeno
Gnjezdo gadā,
In čez drakonje
Zóbe zavidne

Stopaj serénó!
Gori v pozračji
Nad zvezdami
Vidimo se,
Tvoji ljubljenci
Vsi so s teboj!“

In kor angelov je pel v višavah:
„Mir, veselje!“ — In kerdelo zvezd,
Vekov vseh in večnosti obsežek
So zaglasje dolgo njihne pesmi.

* * *

Iz navedenih spisov — v vezani in nevezani besedi — se vidi, kako iskren rodoljub je rajni bil, kako živo in krasno je pisaril, iz koliko raznih jezikov in slovstev tolmačil, da se je prav res čuditi njegovi vsestranski vzobraženosti. — Ker so spiski še po smerti njegovi prihajali na dan, mu je pomenljivo prijatelj popeval v žalostinki: „Žaluj, o Vila draga! saj čuješ še njegove strune sladko-milega glasa itd.“ — In kakor lučice, ki so prisijale iz prahu pesnikovega, migljajo na gomili njemu, in — oh da tudi mili naši mladini! še le po smerti (Glasnik 1858. I, 2) vžgani njegovi:

Utrinki.

I.

Luna suče se krog zemlje, zemlja s planeti okrog solnca, solnce spet krog svojega solnca. — O duša človeška! ozri se k svetovom, ter posnemaj je — suči se brez prestanka krog svojega Boga, solnca vseh!

II.

Češ spoznati li samega sebe, ozri se po družih;
Da spoznadeš ljudi, v samega sebe poglej.

III.

„Kaj gledaš tak resno izpod obervi, in v temne misli zavijaš duha?“ očitata mi; „daj, muhe na stran, in zaukaj jo z nami, prijatelj!“ — Dragi moji! povejte mi prej: „Mar sleherna luč razpošilja budne žarke? Vsakoršen glas sega li v dušo vam? Solncu le razgrinja roža svoje njedro duhteče, in serce odpira se glasu sorodnemu le! —

IV.

Ima ljudi, in žalibog! ne malo, katerih ne veseli nikaka narodna veselica, katerim ne vzvišuje serca nikako cerkveno obhajilo, bodi si še tako veličansko. Pravijo: „Čemu te razlake, čemu te ceremonije?“ in ježe se, da vse vkup leti, gledat lepotije, ki razgrinjajo se jim pred očmi. Taki ljudje zde se mi enaki človeku, ki pride v sličnico (slikohram), namesti pa, da bi veselil se o čudovitih slikah in obrazinah, ki visé po stenah, ter napajal si dušo s sveto krasoto, ki sije solncu enako iz njih, jezi se

o oklepih ali o zijalih, ki hodijo memo slik, ne spoznavši njih visoke vrednosti — revež, ki je pozabil, da pričuje s tim ponašanjem, da je ravno on tudi ni spoznal!!

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(3. del.)

18.

Častimo in slavimo one, ki so vredni časti in slave; povzdigujmo jih v deveta nebesa, ako jih zaslužijo! Klobuk z glave pred njimi! — A ne prilizujmo se nikomur!

Prilizovalec je najnevredniša in najnesramniša dvonogata stvarica, ki živi pod milim nebom. Žalibog, da nosi glavo po konci, kot drugi ljudje; žalibog, da ima dar jezika, kot značajnik; žalibog, da je človek.

Velik napredek bi bil za naše 19. stoletje, ako bi se tudi ta beseda mogla izbrisati iz človeškega govora. To bi bilo seveda le takrat mogoče, ako bi prilizovalca ne bilo več na svetu.

A čudo, čudovito! To ne gre, kajti nikdar in nikoli ni bilo toliko prilizovalcev na svetu, kot jih je ravno v sedanjem 19. stoletji. Saj je pa tudi današnji čas, kakor nalašč narejen za prilizovalce. Kdor zna verlo kriviti svoje herbtišče, kdor zna najbolje lizati nežne ročice, kdor zna najboljše kimati in rekati v eno mer „da, da, da,“ — ta je mož po najnovejšem kopitu, ta ima sijajno prihodnost, ta je vstvarjen za kaj višega, kakor oni, ki ne zna ali noče storiti kaj tacega.

Komu se prilizujemo? — Bogatinom in onim, ki so več, kakor mi. — A ravno tem smo tudi nevošljivi, — kakor sem povedal že v prejšnem pogovoru. Vendar ni prilizovalec vselej tudi nevošljivec. Nevošljiv je le tisti komu, ki ima ravno take zmožnosti, kot on, a ni dosegel tega, kot on. Prilizovalec je pa navadno človek plitve glave, malovednež, ki se hoče s pomočjo onega, komur se prilizuje, malo povikšati.

Prilizovalci so čudni možici. Ježiček jim je namazan s samim medom, in s tem medenim jezičkom te ližejo in gladijo, da je veselje. In ko se omiješ s čisto vodo, še le vidiš, da je bil to le med, ki ti je visel na tvojem telesu; a čisti vodi se je moral umakniti.

Prilizovalec govori malokedaj resnico. „Resnica oči kolje,“ — pravi pregovor. Ako bi ti prilizovalec govoril vedno resnico, bi ti moral omeniti tudi tvoje napake, tvoje slabe lastnosti, — a potem bi se ti zameril. Ali on te zna tako preveriti, da naposled res misliš, da nimaš nobene slabe lastnosti, da si najpopolnši, najboljši človek. — A umij se, in vidil boš, koliko ti bo ostalo tega prilizovanja.